White arkitekter AB
Magasinsgatan 10
Box 2502
SE-403 17 Göteborg
Tel +46-(0)705-101662
www.whitearkitekter.com

Göteborg 2026-10-23

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet
DNr LI2026/01167

Remissvar: Regler om livscykel-GWP och gränsvärden för byggnaders klimatpåverkan

White Arkitekter AB tackar för möjligheten att lämna synpunkter på förslaget om livscykel-GWP och gränsvärden för klimatpåverkan.

SAMMANFATTNING

White har följande synpunkter:

- Vi förespråkar klimatgränsvärden enligt alternativ 1, eftersom detta alternativ ligger i linje med EU:s klimatmål för 2030.
- Om klimatgränsvärden enligt alternativ 2 väljs anser vi att det måste kombineras med en snabbare skärpningstakt än den föreslagna femårsperioden.
- Möjligheten att medge ett högre gränsvärde behöver vara tydligare avgränsad och mer restriktiv. Formuleringarna lämnar ett stort tolkningsutrymme och riskerar att leda till en olikartad tillämpning.
- Vi anser att en preliminär klimatberäkning ska redovisas i ansökan om bygglov. Ett högre gränsvärde bör endast medges när byggherren kan visa att det, trots klimatoptimering av utformning, materialval och materialmängder, inte är möjligt att uppfylla det ordinarie gränsvärdet.
- Vi stödjer att klimatgränsvärdet begränsas till byggskedet, modul A1–A5.
- Vi stödjer användningen av GWP-total för livscykelredovisningen och GWP-GHG för klimatgränsvärdet, men det behövs tydlig vägledning för beräkningarna.
- I förslaget ingår inte pålning och markförstärkning i gränsvärdet. Vi föreslår utredning av möjlighet till separat hantering av dessa klimatdrivande poster.
- Tidsglappet då det saknas krav på klimatredovisning behöver täppas till. Vi förespråkar att dagens lag om klimatdeklaration finns kvar tills den nya lagen träder i kraft 1 januari 2028. Den nya lagen bör dessutom gälla för byggnader >100 kvm (som dagens krav) fram till 1 januari 2030, i stället för enbart byggnader >1000 kvm som förslaget anger.
- Förslaget om sanktionsavgifter är bra, men dessa skulle kunna kompletteras med en trappa relaterat till hur stort avsteget från klimatgränsvärdet är.

- För att säkerställa att byggnadsnämnderna gör en likvärdig bedömning av gränsvärden, eventuella undantag samt slutkontroll av klimatberäkningar behövs tydliga vägledningar, enhetliga bedömningsmodeller och klimatkompetens hos nämnderna.

KLIMATGRÄNSVÄRDEN

White förespråkar klimatgränsvärden enligt alternativ 1 (avsnitt 6.3.2), eftersom detta alternativ ligger i linje med EU:s klimatmål för 2030.

För att Sverige ska kunna nå EUs mål om 90% minskning av utsläpp till 2040 anser vi att det är viktigt att införa gränsvärden som driver på utvecklingen redan 2030. Vi förstår motiven till Boverkets förslag alternativ 2, men vi befarar att den nivån inte kommer att stimulera till utveckling i den takt som behövs, utan snarare ligga i linje med den utveckling som ändå kommer att ske, eller i många fall redan sker.

Flera byggherrar har visat, genom lokala och regionala frivilliga klimatinitiativ, att det redan idag går att bygga i linje med gränsvärden motsvarande alternativ 1. Utvecklingen av byggvaror med lägre klimatavtryck pågår redan och ambitiösa gränsvärden kommer att driva på denna utveckling i en snabbare takt eftersom efterfrågan kommer att öka. Det kommer även att stimulera utvecklingen av en cirkulär ekonomi, eftersom ökad användning av återvunnen råvara och återbruk ofta är en nyckel för att sänka klimatpåverkan. Boverket skriver i förslaget att EU:s system för handel av utsläppsrätter troligen kommer att leda till att produkter med reducerad klimatpåverkan kan komma att bli billigare än produkter med utsläpp i nivå med dagens.

Införandet av alternativ 2 kommer dessutom kräva drastiska utsläppsminskningar under den korta perioden 2035 fram till 2040. En hög ambitionsnivå från start kommer att ge mycket bättre förutsättningar att nå målet till 2040.

Om alternativ 2 ändå införs anser vi att det är nödvändigt att kombinera med en snabbare skärpningstakt än den föreslagna femårsperioden. Ett förslag är att den första skärpningen sker 2032 eller 2033. Det är också möjligt att ha en övergångsperiod som är brukligt vid många andra lagändringar.

UNDANTAG FRÅN GRÄNSVÄRDE

Vi anser att möjligheten att medge ett högre gränsvärde enligt föreslagna 3 kap. 20 g § behöver vara tydligare avgränsad och mer restriktiv. Formuleringar som ”avsevärt”, ”till stor del” och ”andra liknande omständigheter” lämnar ett stort tolkningsutrymme och riskerar att leda till en olikartad tillämpning.

I lagtexten framgår det inte tydligt hur det högre gränsvärdet ska fastställas. Vi tycker att en preliminär klimatberäkning ska inlämnas i samband med bygglovsansökan. Ett högre gränsvärde bör endast medges när byggherren kan visa att det, trots klimatoptimering av utformning, materialval och materialmängder, inte är möjligt att uppfylla det ordinarie gränsvärdet. Det högre gränsvärdet bör då begränsas till den verifierade ökningen som de särskilda omständigheterna

medför. I avsnitt 6.3.2.1 anges att: *”Grundprincipen för att fastslå ett gränsvärde är att ett referensvärde identifieras och att gränsvärdet tas fram som en viss reduktion av detta referensvärde.”* Vi ser en risk i att referensvärdena sätts för högt samt att det blir för enkelt att medge undantag och tycker därför att det är bättre att utgå från en klimatberäkning.

För att säkerställa att byggnadsnämnderna ska kunna göra kvalificerade bedömningar behöver det även finnas tydligare krav på klimatkompetens hos nämnderna.

MODULER

Vi stödjer att gränsvärdet begränsas till byggskedet, modul A1–A5. där utsläppen kan verifieras vid färdigställandet, medan modul B, C och D i högre grad bygger på antaganden och framtidsscenarier, vilket försvårar jämförbarhet och kontroll.

Vi stödjer även användningen av GWP-total för livscykelredovisningen och GWP-GHG för gränsvärdet, men det är viktigt med tydlig vägledning om vad som ska ingå i de olika beräkningarna och hur de ska utföras.

BYGGDELAR

I beräkning av klimatgränsvärdet ingår grundkonstruktionen, men inte pålar, som kan ha en betydande klimatpåverkan. Omfattningen av pålning kan påverkas genom materialoptimering eller val av byggmaterial. Markarbeten har också hög klimatpåverkan, men ingår inte heller.

Vi inser svårigheten att inkludera dessa delar inom ett gränsvärde (eftersom det kan skilja mycket mellan projekt), men det är samtidigt viktigt att arbeta med dessa delar. Ett alternativ är att hantera dessa delar som en separat post med ett separat gränsvärde baserat på referensvärde (likt Älvstranden Utveckling ABs modell *Miljö- och klimatramverk för markanvisning),*

TID UTAN KLIMATDEKLARATION

Eftersom lagen om klimatdeklaration föreslås upphöra 1 april 2027 uppstår ett tidsglapp då det saknas krav på klimatredovisning/deklaration. Den nya lagen innebär dessutom lättnader i klimatredovisning för byggnader <1000 kvm fram till 1 januari 2030, vilket är en ambitionssänkning.

Vi förespråkar två justeringar: 1) Dagens lag om klimatdeklaration finns kvar tills den nya lagen träder i kraft 1 januari 2028. 2) Den nya lagen bör gälla för byggnader >100 kvm (som dagens krav) fram till 1 januari 2030, i stället för byggnader >1000 kvm som förslaget anger.

Dagens system för klimatdeklarationer har varit viktigt för kunskapshöjningen i branschen. Ett uppehåll i kravet för att beräkna och redovisa klimatpåverkan medför risk för att medvetenheten försvagas och ambitionsnivån sänks.

KONTROLL AV SLUTLIGA KLIMATBERÄKNINGAR

För att byggnadsnämnderna ska kunna genomföra slutlig kontroll föreslår Boverket rapportering av vissa utvalda uppgifter i stället för ett komplett beräkningsunderlag. Det saknas information om vilka särskilda uppgifter som avses. Detta behöver tydliggöras, gärna i föreskrift eller i lagen.

Samtidigt anges att byggnadsnämnden kan begära in detaljerade underlag vid behov. Vi anser att det måste säkerställas att kommunerna kan utföra en likvärdig och tillförlitlig kontroll av slutliga beräkningar, oavsett resurser. Det bör därför tydliggöras vilket underlag byggherren ska kunna tillhandahålla och hur det ska vara strukturerat för att möjliggöra granskning. Vägledning och kontrollstöd behövs för att underlätta bedömningen av beräkningarna.

SANKTIONSAVGIFT

Det är bra att sanktionsavgifter vid överskridande av gränsvärde eller redovisat felaktigt värde införs. (del 1 8. Kontroll av klimatberäkningar). Det är också bra att avgiften är högre för felaktiga beräkningar än vid avvikelse. Däremot skulle sanktionsavgiften möjligen kunna utformas som en trappa som speglar avstegets storlek i relation till gränsvärdet, t ex i steg om 5 kgCO2/BTA.

ÖVRIG KOMMENTAR

White arbetar redan idag i många uppdrag där det ställs ambitiösa gränsvärden. Vår erfarenhet är att det behöver finnas ett tydligt mål/gränsvärde redan vid projektstart och att klimatoptimering behöver utföras iterativt genom hela processen. Tidiga vägval har stor betydelse för möjligheten att minska både klimatpåverkan och kostnader. För att den nya lagen ska bli verkligt effektiv, skulle gränsvärdet behöva fastställas tidigare än i samband med bygglov, då många avgörande förutsättningar redan kan vara låsta.

I förslaget anges att byggnader kan få ett högre gränsvärde om de ”*omfattas av planbestämmelser som avsevärt ökar klimatpåverkan*”. Vi anser att klimatkonsekvenser och alternativa lösningar i mycket större omfattning borde prövas redan när detaljplanen/planbestämmelser tas fram. Då kan man undvika att planen låser fast lösningar med hög klimatpåverkan, som i sin tur kan motivera undantag från gränsvärdet. Vi förespråkar framöver ett ökat fokus på klimatkonsekvenser i kommunernas planarbete.

För White Arkitekter AB:

Anna Graaf
Hållbarhetschef/Director Sustainability

anna.graaf@white.se
+46-(0)705-101662